

DELO

TRST 14. novembra 1991 - Leto XLIII. - Štev. 12-13 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbonamento postale - Gruppo II-B/70% - 700 lir

Direktor ALBIN ŠKERK - Ureja uredniški odbor - Odgovarja FERDI ZIDAR - Uredništvo in uprava: Trst, Ulica S. Spiridione 7 - tel. (040) 366833
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi 2, tel. (0481) 84436 - Poštni tekoči račun 14454342 - Letna naročnina 12.000 lir - Tisk in fotostavek GRAPHART - tel. (040) 772151

Trst mednarodno mesto znanosti in literature?

Back To The Present Nazaj v sedanjost

Priznam: ljubim znanstveno fantastiko. A take kot mi jo zdajle ponuja resničnost - posebej naša, tržaška - nisem zasledil še v nobeni, niti najboljši kinodvorani. Presega, kot pravimo, vsakršno domišljijo. Tudi najneverjetnejši Spielbergov film je kakor naturalistično zolajevski špeh v primerjavi z absurdnim Trstom teh dni: televizija ali tisk, ki ravnodušno izjavlja, da je bilo mesto svobodno pod Mussolinijem in Hitlerjem, ko proglašajo za "okupacijo" prihod partizanske vojske v Trst; ljudje (kaj drugega kot vsaj paranoiki...), ki bi jim miren, neopazen železniški - pomorski tranzit tankov jugoslovanske armade obujal nevmkake strahove; zgodovinarji, ki prisegajo, da je srž etničnih sporov med Italijani in Slovenci ves v fobjah in tistih štiridesetih dneh, "pozablajoč" na vojno, na desetletja iredentizma in fašističnega terorja; moralno linčanje slovenskega profesorja, ki da mu je treba v državi raztrobantane svobode besede in mišljenja "dokončno zapreti gobec" samo zato, ker je v televizijski oddaji izrazil svoje mnenje; ta ista oddaja, ki spektakelno izkrivlja preteklost s spretnimi kadrskimi montažami in nam za ostanke komunističnega nasilja ponuja brzokone lobanje kakega naravoslovnega kabineta; tržaški statut, ki se ogiba besede "sloveno" kot hudič kroga; plakati, ki kolonialistično vabijo na nekakšno razprodajo Istre; slovenski pozdrav pred televizijskimi kamerami, ki ga dvatisočletno omikani potomci rimskega imperija sprejmejo z žaljivkami in tepežem; ponovna, kronično neodkrita mazaštva slovenskih spomenikov; in končno najneverjetnejše: napovedan, pri belem dnevu opravljen skvadrastični pohod na zgoniško šolo z barbarsko skrutivijo njene uradne table.

Ali ni vse to znanstvena fantastika? Danes, na pragu tretjega tisočletja v mladi, svobodni, družici se Evropi narodov in manjšin? In vendar se dogaja. Zdjaj in pred našimi očmi. Nobenega filmskega trika ni v tem, samo gola, bolešno zakrknjena, po pameti stara in sklerotična tržaška realnost.

"Človek", pravi nekje Elias Canetti, je podedoval vso modrost svojih prednikov

in glejte, kako je neumen! Prav tak je večkrat tudi naš, včasih celo mlad tržaški človek: namesto emporijske podjetnosti, fantazije in strpnosti, namesto široke pristaniške razgledanosti so njegova dediščina danes prepogosto le mržnja, sovražstvo, šovinizem ali rasizem. Ko da bi rodovna "modrost" izmodrila mesto do brezumja in ko da bi nepoboljšljivi tržaški šolarček večno ponavljal iz zgodovine. Dediščina ustavljenega časa, ki je iztrgala Trst iz Evrope in ga osamila v gluho ložo, na mrtvi železniški tir brez prihodnosti, brez povezave z Rimom, Dunajem ali z Budimpešto... Dediščina razdvajanja, ki jo v politične namene spretno izkorišča in podpihuje desnica... Kajti v negotovih in spremenljivih časih, kakršni so naši, se dezorientirani človek zlahka opreme radikalno avtoritarnih, fašistoidnih ideologij, ki se hranijo iz njegovih dvomov in strahov. Zato ni naključje val zdajšnjega neonacizma v Nemčiji ali razbijanje table v Zgoniku. Volitive so pred pragom.

Tako je Trst v svoje, proustovskem iskanju izgubljenega časa ponovno izigran: ker so korifeje sovražstva glasnejše, ostaja skrita v ozadju njegova ljudska kultura sožitja, klice miru, strpnosti in napredka, ki se od nekdanjega poganjajo tu sredi betona ideologij. Kateri drug Italijan ali Evropejec bi namreč ob opisani znanstvenofašistični stvarnosti še verjel, da je Trst tudi mesto znanosti in literature, večnacionalni Rusi most sobivanja in izmenjav, mesto, kjer Italijani predstavljajo Kosovela in Slovenci Dantejevo Božansko komedijo? V tem drugem, spregledanem, neuradnem in neoblastvenem Trstu ima beseda antifašizem danes prav zato nov, aktualno in domoljubno vsebino. Je boj proti etničnemu apartheidu, bitka za Trst, upor proti strupom preteklosti v imenu Evrope, up in pravica mladine do mirne prihodnosti brez dušičnih mlinskih kamnov minulega okrog vratu. Zato si neznanstvo želim, da bi se Trst s svetlobno naglico čudežnega avta Michaela G. Foxa povrnil, če že ne v prihodnost vsaj v sedanjost, v Evropo. Back to the present. Priznam: ljubim znanstveno fantastiko....

MIRAN KOŠUTA

Oddaja Profondo Nord, ki je dvignila toliko prahu

V nedeljo 17. novembra otvoritev doma na Brdini

Na Opčinah je v samem letu dni zrastel nov dom

Po dolgih letih smo končno dokončali gradnjo "Doma na Brdini-Centro Brdina". Da smo dosegli ta cilj se moramo zahvaliti neštetim tovarišem, prijateljem, organizacijam, ki so nam na najrazličnejše načine pomagali pri tem naporu.

Izkušnja teh let, ko se okoli nas vse tako naglo spreminja, ko otipljivo zaznavamo nekakšen propad idealizma, kot tisto vrednoto, ki nas poganja naprej v iskanju boljšega, bolj pravičnega življenja, prav izkušnja gradnje našega doma nas je marsikaj naučila. Ko ljudje zaupajo in se zavedajo, da gre za pravilno, pošteno stvar, ne glede na svetovno-nazorno prepričanje so pripravljeni marsikaj žrtvovati in osebno pomagati.

Naš Dom je zrastel prav in samo zato. Solidarnost, ki se je razvila okoli tega napora, v vaški skupnosti in tudi izven nje, je bila in je zelo velika. Ekonomski prispevki, prostovoljno delo, pomoč gradbenim materialom, vse to nam je pomagalo, da danes lahko izročimo to strukturo vaški skupnosti.

Kot je bilo iz vsega začetka mišljeno bo namreč Dom na Brdini, poleg sedeža sekcije DSL za Opčine in Bani in sedež deželne slovenske komponente DSL predvsem namenjen vaškim potrebam.

Dom bo na razpolago vsem posameznikom, skupinam, organizacijam, ki bodo želeli se z njim okoristiti, vsem tistim, ki zasledujejo s svojim delom napredek in razvoj naše skupnosti.

Dom bo na razpolago predvsem mladim, ki bodo lahko v njem razvili njihove dejavnosti. Prevečkrat se namreč govori o pomanjkanju prostorov, kjer bi se lahko mladi srečevali in razvijali njihove interese. Naš dom jim bo na razpolago, vedno bodo dobrodošli, če bodo to želeli ali potrebovali bodo deležni tudi naše pomoči.

Dom bo odprt za slovensko in italijansko opensko stvarnost. Naša ambicija je, da bi ta dom postal stični prostor, kjer naj bi se stekale izkušnje, želje obeh skupnosti, ki živijo na Opčinah, center, kjer bi se razvijala kultura sožitja, medsebojnega poznavanja, strpnosti.

Naše ambicije in želje so torej velike.

V nedeljo 17. novembra ob 16. uri bo uradna otvoritev našega doma, ob tej priliki vabimo vse, ki se v teh željah prepoznajo v prepričanju, da bo ta praznični dan le začetek daljšega sodelovanja v prid naše skupnosti.

Tajnica sekcije DSL - Opčine - Bani
ANAMARIJA KALC

Ob obisku predsednika Cossiga

Pomemben korak na poti sprave

Italija je imela v svoji zgodovini po značaju in po osebnosti zelo različne predsednike republike. Vsem nam je gotovo ostal v najboljšem spominu veliki Pertini, medtem ko o Leoneju boljše, da niti ne govorimo. Sedaj imamo Cossigo, ki se po začetnem molku, stalno oglašja v občilih, posega v politično debato in vseskozi poziva vodilni politični razred, naj vendar korenito reformira politični sistem, da bo italijanska demokracija bolj učinkovita in bolj podobna evropskim. Nekateri mu verjamejo, drugi ne, odvisno je pač od gladišč in od obravnavane tematike, saj je Cossiga predsednik, ki preseneča in to lahko v slabem, a tudi v dobrem. Presenetljiv je bil gotovo njegov nedavni obisk v Novi Gorici, na fojbi in v Rižarni pa se je državni poglavar obnašal tako, kot se spodobi njegovi funkciji in v

skladu s priložnostjo (Dan mrtvih), za katero je prišel v naše kraje.

Gotovo moti dejstvo, da je Cossiga šel prej na fojbo in šele nato v Rižarno in da je njegov obisk postavil dejansko na isto raven oba tako različna kraja. Res pa je tudi, da je predsednik, s tem, da je šel v Bazovico, da je tam molče položil spominski venec in da ni nasedel provokaciji nacionalistov in nostalgikov, ki so do njega zahtevali naj spregovori, naredil pomemben korak na poti sprave v tem protislovnem in po svoje tudi nesrečnem Trstu. Že samo dejstvo, da ga je desnica tako glasno kontestirala samo po sebi priča, da je zadel v živo, čeprav je pot, da bo fojba res bila samo spomenik mrtvim in eden od simbolov tragične tržaške povojne zgodovine, še dolga in posuta z ovi-

rami. Cossiga je naredil važen korak po tej vzpetini kot je pomembno potezo v to smer svojčas naredil tudi senator Stojan Spetič, čeprav ga del naše javnosti ni mogel (in tudi hotel) takrat razumeti in pravilno oceniti.

Del Trsta pa je odklonil Cossigovo gesto na fojbi in v Rižarni. Pri tem ne presenečajo reakcije fašistov in melonarjev, znova pa nas je grenko presenetil tržaški župan Richetti, ki bi moral biti župan vseh občanov ne glede na njihovo narodno ali idejno pripadnost. Tudi tokrat pa je njegova politična (in najbrž tudi volilna) računica zasenčila vse ostalo. Gospod župan, spet ste zamudili lepo priložnost, da izkažete svojo tolikokrat opevano odprtost in občutljivost!

S.

S posveta, ki ga je DSL priredila v Trstu

Nacionalna identiteta in nacionalizem

Prejšnji teden je deželno vodstvo DSL priredilo v Trstu posvet o vprašanju narodne identitete in nacionalizma. Povabljeni so bili veliko število strokovnjakov in politikov, tako da je posvet potekal na zelo visoki ravni in prav bi bilo, če bi zbrali njihove posege ter jih objavili, da bi zainteresirani imeli na razpolago zanimivo gradivo. Za Delo smo prevedli poseg tovariša Pavla Fonde, ki je prikazal nekatera psihološka gladišča na pojav nacionalizma. Poseg objavljamo v povzetku.

Za razumevanje nekaterih aspektov nacionalizma bom uporabil shemo psihičnega mehanizma, ki je znan v psihoanalizi, in sicer sosledje treh psihičnih stanj, ki jih opažamo tako pri posamezniku kot pri skupinah.

Prvo je "dvoumno" stanje: v njem je pripadnost nejasna, prisotni so zelo različni in nasprotujoči si elementi, odsotna je vsaka organizacija in identifikacija.

Drugo stanje imenujemo "shizo-paranooidno": pojavi se zelo strogo ločevanje med dobrim in slabim, med

vsem nasprotnim. To je tipično belo-črno gledanje, ki otroku omogoča, da se znajde v kaosu, da se opreme trdnih točk in najde varnost. Takšno gledanje mu tudi omogoča, da sebe doživlja kot dobrega, pozitivnega, ker vse slabo pripiše drugemu. Svojo agresivnost tako lahko razloži kot obrambo pred drugim, ki ga ogroža.

Tretjemu stanju pravimo "depresivno": stroga ločitev popusti, tako da posameznik ali skupina v sebi prepozna in prizna tudi nekaj slabega, v drugem pa tudi nekaj dobrega.

Gledanje postane bolj realistično, objektivno in uravnovešeno, kar omogoči sožitje in sodelovanje z drugimi.

Prehajanje iz enega stanja v drugo pomeni v splošnem razvoj, dozorevanje identitete, tako posameznika kot skupine. Niso pa te etape enkrat za vselej dosežene, ker življenje pomeni stalno nihanje v naprej in v nazaj.

Pred nevarnostjo skupina doživi regresijo iz depresivnega stanja v shizo-paranooidno, ki je bolj primerno za obrambo, vojno ali osvajanje, potrebno za preživetje. V tem stanju se namreč skupina zapre, v njeni notranjosti pa se poveča solidarnost in pozitivno čustvovanje nasploh, tako da se proti zunanosti lahko sprosti vsa agresivnost. Vztrajanje v tem stanju lahko tudi prepreči nazadovanje v stanje dvoumnosti, ko se identifikacija izgubi, organizacija razpade in skupina se razpusti, njeni člani pa ostanejo osamljeni, paralizirani v katastrofični tesnobi, ker je

bila uničena družbeno - ekološka skupnost, ki jim je pomenila varno zatočišče.

Na osnovi te sheme lahko pogledamo na nekatere sodobne pojave v Evropi. Ideološko-državna zgradba komunističnih družb na vzhodu je bila tipično shizo-paranooidno osnovana: stalno je iskala zunanega sovražnika in idealizirala svoj notranji položaj. To je bilo v sozvočju z ideološkimi predpostavkami in je preprečevalo, tudi z uporabo represije, prehod v depresivno stanje. Kljub vsemu se je slednje uveljavilo in je razkrinkalo mitizacije sistema ter na njih slonečo kohezijo, vse do razsula skupine. Izgleda, da je k temu še najbolj prispevalo dejstvo, da skupina ni učinkovito izpolnjevala osnovne zahteve članov, to je ekonomskega preživetja.

Skupina je tako nazadovala do stanja "dvoumnosti". Tesnoba posameznikov je našla izraz predvsem v tistih manjših skupinah, ki so bile tesneje vezane na ideološko-politične sheme. Tako so številne komunistične partije razpadle v zelo kratkem času in pustile v stanju zmedenosti svoje člane, večji del prebivalstva pa je že prej poiskal druge skupine, ki bi lahko zadostile njihovim potrebam po preživetju. Skupinska pripadnost se je tako marsikje osredotočila na etnični skupini. To je še kako prisotno tudi na zahodu, vendar je vključeno v kompleksnejše sisteme raznih skupinskih vezi, kot so na primer ekonomske, politične, kulturne ipd. Vse te skupinske vezi so pa na vzhodu propadale skupno s totalitarnim režimom.

V notranjosti novih, pretežno etničnih skupin se pa še niso oblikovale dovolj trezne razdelitve po političnih, ekonomskih ali drugačnih kriterijih, tako da ostaja glavna tema na paranooidni ravni, torej iskanje zunanjega sovražnika. Zelo težko je, da bi skupina v teh pogojih spre-

jela vodstvo, ki se ne bi sklicevalo na nacionalistična gesla, ki v svojem programu ne bi obsegalo zaščite etnične skupine. Po drugi strani se tudi samo vodstvo poslužuje nacionalizma, da obdrži skupino enotno.

Rešitve ne moremo iskati v brezupnih pozivih k opuščanju etnično-lingvističnega elementa, kot je že poskusilo v nekaterih obdobjih brez vsakega uspeha komunistično gibanje, temveč v upoštevanju realnosti in vloge tega elementa ter v njegovem vključevanju v druge skupine na drugačnih osnovah. To se je že izkazalo v zahodni Evropi, kjer je gospodarska integracija prispevala k odpravljanju potencialne nevarnosti nacionalizmov.

Pomagalo bi torej le to, da bi prebivalstvu vrnilo zaupanje v sposobnost skupine, da zadosti njegovim osnovnim potrebam po preživetju, začeni od hrane in obleke, do zdravstva in ostalega. Ravno nesigurnost namreč zadržuje skupino v nevarnem shizo-paranooidnem stanju.

Lahko bi na ta tej osnovi poskusili razumeti tudi sedanji položaj srbskega naroda, ki v teh letih doživlja rušenje svoje predstave o sebi, oziroma boljše povedano stereotipa, po katerem je doživljal tudi ostale narode Jugoslavije kot svoj narod. Zunanji opazovalec ne more razumeti trdnosti shizo-paranooidnega vztrajanja Srbov na svojih stališčih, kot tudi njihove sedanje nesposobnosti, da ustvarijo novo podobo o sebi, ki bi bila nujno bolj skromna. Če pogledamo podobne primere v zgodovini, nam ponujajo nič kaj spodbudno ugotovitev, da se takšno skromnejšo sliko lahko ustvari in sprejme le preko regresije v "dvoumno" stanje, torej po katastrofi, porazu, kateremu sledi graditev nove identitete.

OB OTVORITVI DOMA NA BRDINI

Razgovor z dolgoletnim rajonskim svetovalcem Dolfijem Wilhelmom

Za tvorno sodelovanje pri reševanju nešteti problemov Opčin

Za sabo ima štiri desetletja dolgo pot intenzivnega političnega udejstvovanja z vsem, kar to prinaša človeku: mnoga zadoščenja, pa tudi marsikatero razočaranje. Čeprav so mu bile poverjene funkcije, ki so presegle openske meje, je prav openski stvarnosti posvetil največ truda, skrbi in prostega časa. Če se je v teh dolgih letih marsikaj temeljito spremenilo v življenju Opčin in širše skupnosti, v navadah ljudi in v splošni politični in družbeni stvarnosti, in čeprav so vsa ta leta zarisala tudi v njegov obraz kakor brazda, je nekaj le ostalo nedotaknjene v njem: to je navdušenje in neki skoraj mladinski zagon, ki še naprej označuje njegovo politično angažiranost.

Takšen je vsaj vtis, ki nam ga vzbuja Dolfi Wilhelm, ko se z njim pogovarjamo o njegovih izkušnjah na političnem prizorišču in o potrebah današnjega časa. "Res je, pravi, da so se danes zaradi korenitih sprememb in pretresov okrog nas bistveno spremenili pogoji političnega dela, naši cilji pa so ostali isti, nedotaknjeni. Opredelili smo se za novo stranko, kar pomeni, da moramo zgraditi nekaj novega, vendar to ne pomeni, da moramo zatajiti svojo preteklost, saj smo si končno vselej prizadevali za uveljavitev pravic, demokracije in miru v tej družbi. Kar zadeva Opčine, smo bili in smo ostali tista osnovna aktivna politična organizacija, ki išče in skuša uveljaviti nove oblike dela!"

Kaj pravzaprav to pomeni, če se na primer ozremo na dosedanje izkušnje vzhodnokraškega rajonskega sveta in na njegove perspektive?

V prvi vrsti pomeni iskanje tvornega sodelovanja z drugimi političnimi silami v prizadevanjih za rešitev vseh tistih nešteti problemov Opčin, ko so vso povojno dobo obtičali na mrtvi točki in se jih z nje ne da premakniti. To pa zato, ker preveča stranke na oblasti logika lotizacije. Rajonski svet dejansko ne obstoja. Ni mu dano, da bi resnično deloval. Oglašja se navzven

kvečjemu preko predsednika, ki je seveda izraz lotizacijske logike.

Kako bi lahko prebili to logiko?

Vzpostaviti bi bilo treba neko iskreno in lojalno sodelovanje med vsemi demokratičnimi silami okrog živih, občutenih problemov, Opčine še zmeraj čakajo na ureditev urbanističnega aspekta v zvezi z ureditev prometnega vprašanja, parkirišč in zelenic, na premestitev smetišča, na dokončno ureditev pokopališča itd., da ne govorimo o prizadevanjih za uveljavitev sožitja med slovensko in italijansko skupnostjo v duhu medsebojnega spoštovanja in strpnosti.

Glede na današnji položaj bi lahko rekli, da je ves dosedanji trud zabeležil več razočaranj kot zadoščenj?

Ne. Bilo je tudi nekaj pomembnih uspehov, vendar je treba s spominom nazaj v sedemdeseta, Spaccinijeva leta. Naj navedem nekaj primerov. Takratni župan nas je med drugim sprejel v zvezi z zahtevami o preureditvi spomenikov Pinku Tomažiču in talcem, osvojil naše zahteve in se obvezal, da bo ukrenil vse, kar je v njegovi moči, da bi ta problem ugodno rešil. V istem času so potekala tudi srečanja z ljudmi na Opčinah za ureditev pokopališča. Tista prizadevanja so tudi obrodila sadove. Posebej pa moram omeniti naš uspešen boj za ljudska stanovanja. Z zadruge Štajpce smo zagotovili ljudem kar 64 stanovanj. Nekaj uspehov sem zabeležil tudi na urbanističnem področju, medtem ko so tedaj klavarno propadla prizadevanja za poimenovanje ulic in trgov po slovenskih vaseh.

Toda to so bili predosimski časi, časi levosredinske uprave, od tedaj se je marsikaj spremenilo na slabše...

Res je. V osemdesetih letih beležimo oster preokret nazaj. Še enkrat je tržaška občinska oblast pokazala, da so ji pri srcu izključno interesi mesta in da se požvižga na naše podeželje. Po-

trdila je to, kar neprestano trdim, da se upravne meje tržaške občine zanjo končajo pri Obelisku. Tako so nam vsilili raziskovalni center in sinhron, probleme naših vasi pa popolnoma zanemarili. Kvečjemu od časa do časa asfaltirajo sto metrov cestišča.

Morda pa je eden od razlogov za nastali položaj tudi upadanje zanimanja ljudi za javne zadeve, za politično angažiranost, upadanje bojevitosti razpoložena?

Res je, da so se časi spremenili. Sistem življenja je drugačen. Mlade generacije imajo drugačne poglede in gledajo nekoliko nezaupljivo na politično dejavnost. Sicer pa se s temi

težavami soočajo vse organizacije. Kljub temu pa gledam z velikim zupanem na dogajanje okrog sebe, ko vidim na primer takšno zavzetost ljudi na naših festivalih. Tudi naš novi center na Brdini je rezultat velike zavzetosti naših ljudi. Če smo to dosegli, smo dosegli po zaslugi ljudi, ki še vedno čutijo potrebo po sodelovanju in ki vidijo v naši stranki nekakšen kažipot za izhod iz teh mračnih časov.

Tvoja vizija prihodnosti je torej optimistična?

Optimist sem iz enega enostavnega razloga: živimo namreč v družbi, v kateri je stalno prisoten socialni konflikt in v takšni stvarnosti bo iskreno po-

šten človek vedno pripravljen dati svoj prispevek za uveljavljanje svobode, demokracije, miru, sožitja ter narodnostnih in socialnih pravic. Hudi pretres, ki ga je doživel komunizem na Vzhodu prav gotovo ni likvidiral poštenih ljudi in mi kot nova stranka želimo biti izhodiščna točka prav za te ljudi. Nobenega razloga ne vidim za malodušje. Kako je lahko malodušen tisti, ki živi in dela za to, da bi prevladala resnična poštenost? Kako smo lahko malodušni, ko pa nas kot italijanske državljane slovenske narodnosti čaka še trd boj za uveljavitev pravic? Želel bi le, da bi se temu boju bolj prepričano pridružili tudi mladi rodovi.

N.C.

Društvo Tabor v 25. letu dejavnosti

Bogata kulturna dejavnost namenjena predvsem mladim

Decembra bo SKD Tabor stopilo v 25. leto svojega delovanja po združitvi povojnih prosvetnih društev "Opčine" "Andrej Čok" in "Mladinskega krožka". V vseh teh letih si je društvo prizadevalo, da bi privabilo čim večje število domačinov k sodelovanju pri ljubiteljskem ustvarjanju in širjenju kulture. Že od vsega začetka je društveno delovanje slonelo na trdnih temeljih pevske in dramske dejavnosti, sčasoma pa so kulturni delavci poiskali še druge oblike prisotnosti tako na razstavnem, koncertnem, mladinskem in rekreativnem področju.

V letošnjo jesensko sezono smo stopili s široko paleto ponudb za mladino: od predšolske, kateri je namenjena glasbena animacija Neve Bak z nazivom Zvočni kovček, do osnovnošolske prvega in drugega razreda, ki se tedensko srečuje in zabava na urah pravljic Živa knjiga z Darjo Samar in Dario Gruden. Osnovnošolcem višjih razredov je namenjena Kreativna delavnica, ki jo vodi Jasna Tomšič. Gle-

dališki krožek, ki ga že drugo leto animira Edita Frančeškin, pa je namenjen ljubiteljem odrskega nastopanja in bo v kratkem začelo s študijem novega mladinskega dela. Tem dejavnostim, ki so že v lanskem sezoni doživele razveseljiv uspeh, se je letos pridružila še tista lutkovna skupina, ki jo vodi Olga Lupinc.

Pred desetimi leti, z dograditvijo med vojno porušenega dela Prosvetnega doma, so dozoreli pogoji za ustanovitev oziroma obnovitev društvene knjižnice, ki smo jo poimenovali po Pinku Tomažiču in tovariših, da bi ohranili hvaležen in trajen spomin nanje, vrednotili in počastili žrtve ter prenašali na nove rodove njihov zgled in borbeni duh.

Poleg izposojanja knjig prireja knjižnica srečanja, okrogle mize in predavanja na literarne, zgodovinske in politične teme, dokumentarne razstave, knjižne sejme novih in rabljenih knjig, ure pravljic, sodeluje pri izdaji društvenega glasnika in društveni oddaji na Radiu Opčine. S posebnim pou-

darkom bomo še letos zabeležili 10-letnico njenega delovanja. 15. decembra, na dan 50. obletnice ustrelitve Pinka Tomažiča in tovarišev, bomo priredili razstavo Kultura v ilegali, ki jo je za Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani zasnoval književnik in bibliotekar prof. Jaro Dollar.

Za to priložnost je skladatelj Aleksander Vodopivec uglasbil na Tomažičevo besedilo 2 pesmi za naša moški in ženski zbor, tako kot je za slovesno odprtje Knjižnice uglasbil znano Mati.

Pravi pevski dogodek pa lahko že zdaj napovemo za dan slovenske kulture, ko bo pri nas srečanje Od Jadrana do Korotana in skupni koncert petih moških zborov, ki že dolgo utrjujejo svoje bratske vezi na vsakoletnih skupnih koncertih. Letos je gostitelj naš moški zbor, kateremu se bodo pridružili še MPZ Vojteh Hartman-Pliberk, MPZ Vres - Prevalje, Franc Zgonik - Branik in Zarja - Trbovlje.

NORI JERIC

Šeherezada - strah pred novim in neznanim v čarobnem svetu Vzhoda

Šeherezada je drama zlomljenega ravnovesja. Svet sloni na ravnovesju ugajenih gibov. Premikanje nastane, ko je storjena napaka, napaka matere sultanke čuvarke pečate. Ob rojstvu prvorojenca v zvezdah vidi napoved nesreče, če bi ta stopil na prestol. Da bi preprečila nesrečo mu iztakne oči. A svet začne propadati, ko drugorojenec Šahrijar Lepi zavlada kot sultan svetlobe in luči, njegov brat Šahzeman Slep pa sultan teme in noči.

Večkrat smo svetlobo povezovali s pozitivnim polom našega sveta, temo pa z negativnim. Svetloba. Šahzeman, ki sedi na panjem prestolu vsem bahavo razkazuje svoje perje in zahteva ponižnost, ubogljivost, oboževanje. Njegov sistem vrednot temelji na gospodarski ravni. Vsi so njegovi sužnji: odaliske v haremu, črni obrisi. Vsi pa zasipavajo s pohvalami in izrazi brzmejne vdanoosti, za katero se skriva strah pred sultanovo ihto Parisada, prva sultanovih žena skrbi za spolno uživanje v haremu. Tu si gospodar jemlje

svoje blago po volji, v pričakovanju, da bo dobil potomca. Potomca, ki bi postal prestolonaslednik. Vendar gospodar v spermi nima moškega semena. Žene mu rojevajo ženske plodove, ki postanejo krokodilov obed. V sli po vladanju, v pijanosti opija zahrepeni po tuji deželi, kjer sonce nikoli ne zaide, kjer so tla prekrita z belim peskom, kjer vlada večna svetloba. Tu bi ugasnil strah pred temo. To deželo želi osvojiti. Niti mati ga ne odvrne od osvajalske strasti.

V njem živi sum, ki se ob podpihovanju slepega brata veča, ki postane strah, groza pred nezvestobo. Slep brat noče sprejeti krivice, ki mu jo je mati storila. Zavladati hoče.

Sultanov strah se sprevrže v blaznost, ko iznenadi prvo med ženami v ljubezenski igri z Masudom, črnim sužnjem. V hipu se sultan zave krhkosti svojega sistema vrednot. Zagleda hlinjenost, strah, nezvestobo. V sistemu, ki ga je on sam gojil, ki je on sam. Pričnejo njegova ubi-

janja. Pri prič umori ženo, ljubimcu pa odseče spolni ud. Njegova spalnica postane klavnica. Njegove roke krvave, misli neprisebne.

Nikakor ne moremo istovetiti pozitivnosti z likom sultana Šakirjarja. Prav tako ne moremo izenačiti slepega brata z negativnostjo. V drami ima vlogo slepega vidca, ki povzroča v sultanu svetlobe strah pred možnostjo drugačnega sistema.

V igro ubijanja poseže Šeherezada, ki začne pripovedovati pravljico. V pisanih svetovih, v čarobni moči domišljije utone sultanova blaznost. Tako odbija ženska nesrečo od sebe in države.

Besedilo drame je napisal Ivo Svetina. Zgodba globokih misli, izražena preko besed, ki nas popeljejo v skrivnostni čar vzhodnega sveta, v globino njegovih temeljev. Ti udarjijo v naš miselni zid ločevanja iz vzhoda od zahoda.

Igra simbolizira vzhodno in zahodno civilizacijo, ki temelji na šopirje-

nju moči. Tak način življenja vodi le v uničenje.

Dramo je režiral Tomaž Pandur. Sporočilo uprizoritve prerase mejo besede in pronica gledalca preko glasbe, gibov, barv in dolgih nohtov. Enakomerno sprehajanje figur v začetni senci: debelih in gologlavih skopljenec, lepih črnolasih žensk v raznobarnih, bleščočih oblekah in črnih sužnjev se je izenačilo z občutkom nevrotične groze zaradi uklenjenosti med zidovi, ki so premogočni, da bi jih kdo podrl. Bobneče petje matere sultanke, ki sedi na prestolu v zlati obleki s krono na glavi, zveni kot najhujša napoved. Vseskozi je mimika spremljala dogajanje v drami. Ritmični ples sultana luči, je izžareval pavsko napuhjenost. Romantični ples islandskih plesalk je odražal hrepenenje po novem, nedolžnem. Vojni ples junakov je simboliziral vojni pohod. Glasbeni utrinki so stopnjevali nevarnost, napovedovali grozoto, spremljali užitke. Vse to v posrečenem soglasju.

Kult gospodarjenja je dosegel vrhunec v prizorih nasilja, ki so me v svoji krvoločnosti neprijetno odbijali. Zgrajeni so bili po modelu ameriških horror filmov, ki se jim vedno zavestno umikam. Rovi naših globin so prepleteni z zavozlanimi mrežami in starimi pajčevinami. Se teh ne da drugače razvozlati kot da skrivljeni pronicajo v iracionalno uživanje ob gledanju nasilja? Morda ima ameriška družba tudi kaj drugega, kar bi bilo bolj vredno posnemati.

Igralci so se vsi poglobili v svoje vloge in uspešno odigrali zahtevne uprizoritve. V glavnih vlogah so nastopili: Mati sultanka - Milena Grm; sultan Šahrijar Lepi - Janez Škof; njegov brat Šahzeman - Marko Mlačnik, njuna sestra - Veronika Drolc; Parisada - Olga Kocjan. Sceno je izdelal Marko Japelj, kostume Svetlana Visintin in Leo Kulaž. Za glasbo je poskrbel L. Konstantinov.

VILMA PURIČ

Komponenta DSL pripravljala vsakomesečna srečanja in vrsto samostojnih pobud

Demokratski komunisti

Periodična seja leve komponente DSL in sicer Demokratskih komunistov na deželni ravni, se je odvijala v Trziču, v prvi polovici oktobra. Seji sta predsedovala Claudio Tonel in sen. Silvano Bacicchi.

Claudio Tonel je v svojem uvodu prinesel analizo glavnih dogodkov, ki se v tem trenutku dogajajo po svetu, neposredno pa v deželah, kjer je bil do včeraj socialistični režim. Posebna pažnja je bila predvsem namenjena dogodkom v Sovjetski zvezi, kjer se na eni strani politični položaj zaskrbljujoče zasuka proti desni, na drugi strani pa ostaja v Georgiji na oblasti že stalinistični režim. Za protislovja v Sovjetski zvezi in za njeno politično zmedo, meni Bacicchi, nosi v veliki meri odgovornost predsednik Gorbačov, vendar tudi narod se je izkazal za nezrelega pod udarci nacionalizma, odcepitve in kapitalizma. Glede jugoslovanskega oz. slovenskega vprašanja, je bil Bacicchi zelo previden in je prinesel tudi misli in analize partijskih odborov v katere spada. Problem priznanja novih republik je za enkrat nad vse delikaten korak. Treba je namreč pomisliti koga je treba priznati in zakaj. Ali je dovolj priznati samo Slovenijo in Hrvaško, ali bo treba čez nemnogo časa poseči še drugače? Tudi problem Kosova je npr., dejal Bacicchi, problem, ki ga bo treba obravnavati kot povsem specifična posebnost. Skratka politični scenarij, po njegovem mnenju, še ni dovolj jasn, da bi se lahko mirnodušno priznalo tega ali onega.

Tudi glede odnosov PSI - DSL je bilo stališče Demokratskih komunistov zelo ostro. Komponenta načelno ni proti sodelovanju, niti proti alternativni na levi. Odločno se zoperstavlja podrejeni vlogi, ki bi jo morala igrati DSL pri uresničitvi načrta alternative. Tudi glede odnosov s PSI mora biti jasno s kom se socialisti raje botrujejo. Če hočejo ostati na vladi v objemu KD, se je treba jasno opredeliti proti tako nemogoči koaliciji, ki bo še v bodoče odločilno ovirala alternativo na levi. Taka zveza bo brez dvoma še naprej hromila skupne cilje levice v prid eni politični grupaciji. Glede stikov s PSI na Tržaškem, je vsako sodelovanje nemogoče, saj je vsem očitno, da so socialisti v Trstu dejansko na desni, na strani konservativcev in protislovenskih sil. To ni nobena novost, vendar morajo biti pojmi razjasnjeni.

Zadnja in najbolj boleča analiza je zadevala položaj DSL v naši deželi. Konec komunizma, je dejal Bacicchi, in je mislil na politično gonjo po televiziji in sramotne dokumentarce, ki jih servirajo mediji italijanski javnosti v tem obdobju, nima nič kaj videti z delom in zgodovinskimi odgovornostmi bivše KPI, ki je prišla do izraza prav s svojim demokratskim bojem. Tudi kriza dnevnika Unità je nad vse zaskrbljujoča, saj je časopis v veliki stiski. Treba je tudi dodati, da v glasilu se več ne identificira velika masa ljudi. Tudi kvaliteta je zelo padla in se bralci raje obračajo na druge dnevnike, ki so si na italijanskem časnikarskem trgu izbrali specifične, poli-

tike ali informacije. Z ene strani, je bilo navedeno, je levi list Manifesto ostal zvest svoji liniji in ne izgublja svojih bralcev, na drugi strani pa so dnevnikarji ki se posvečajo z vsakodnevno informacijo in analizo dogodkov, za kar so tudi dobro pripravljani. Dnevniku DSL vse to manjka. Ostra kritika je padla tudi na Unità ob priliki predstavitve finančnega zakona "vlade v senci". Po mnenju marsikaterega prisotnega v komponenti demokratskih komunistov iz članka ni bilo razumeti ničesar. Številke so bile nanizane ne da bi globlje in učinkoviteje predstavili bralcem namene in bistvo protipredloga za finančni zakon. Skratka pomanjkanje najosnovnejšega čuta za informacijo in propagando.

Kot smo omenili je Bacicchi podal prisotnim nekaj števil, ki izražajo žalostno stanje DSL v Furlaniji-Juljski krajini, kar odraža veliko krizo stranke tudi na državni ravni. Bacicchi je dejal, da je KPI imela v naši deželi okoli 18.000 vpisanih tovarišev. Nova politika DSL je znižala vpise na manj kot polovico in tudi, če seštejemo nove včlanjene v

stranko Komunistične prenoje, je dejal Bacicchi, smo daleč, zelo daleč od prejšnjih števil. To pomeni, da skoraj 50% tovarišev je ostalo izven vsake grupacije in čaka, morda neučakano, na nov razplet dogodkov. To stališče so potrdili delegati komponente Demokratskih komunistov iz vsega ozemlja dežele.

Vloga komponente Demokratskih komunistov v okviru DSL bo v prihodnje, bolj sklenjena, predvsem z mesečnimi srečanja na deželni ravni, kjer bi pripravili nekaj važnih akcij (predavanj, shodov ipd.). Med najbolj zanimivimi je padel predlog o organizaciji simpozija levih strank, ki delujejo v okviru območja Alpe Adria, drugo pa naj bi bilo posvečeno problematiki delavstva. Mnenje komponente je namreč to, da se je politika nove stranke preveč odtegnila od delavske problematike, predvsem v trenutku, ko je treba šibkejše delavne sloje moralno in konkretno podpreti in zopet spodbuditi k javnim nastopom in borbi za pravice.

MARKO JARC

Stara zgradba doma na Brdini

Nova raven sodelovanja med goriško DSL in novogoriškimi prenovitelji

Pred kratkim so se v Novi Gorici srečali občinski svetovalci DSL iz Gorice in Stranke demokratske prenoje iz sosednje občine. Srečanja sta se udeležila tudi občinska tajnika strank Oliviero Furlan in Franko Kacafura, prisoten pa je bil za slovensko stran tudi župan Pelhan. Šlo je za novost v medsebojnih odnosih, kajti doslej so ti potekali skoraj izključno na politični ravni, čeprav ne gre pozabiti dveh primerov, ko je poseg KPI prispeval k reševanju vprašanj, pomembnih za goriško prebivalstvo, to je pri ureditvi judovskega pokopališča v Rožni dolini in glede ureditve struge Korna.

Novi položaj v Sloveniji in predvsem nova raven odnosov med obema občinama po podpisu protokola o skupnem mestu s strani županov Pelhana in Scarana, ki je bil še poudarjen, čeprav posredno, med nedavnim obiskom predsednika Cos-

sige, narekuje obema strankama in predvsem njihovim izvoljenim predstavnikom, da se konkretno in kontinuirano zavzamejo za razvijanje sodelovanja med občinama.

Iz poglobljene analize položaja je izšlo, da so se v zadnjih mesecih porodile in tudi razvile številne zamisli in to navkljub velikim težavam pri uveljavljanju slovenske suverenosti in neodvisnosti. Sedaj čakamo na njih izvajanje, pri tem pa se zavedamo, da ne gre za enostavno stvar, saj so tovrstne pobude povsem nove, zaradi česar je potrebno še večje zavzemanje vseh strani. Glede tega sta stranki našli povsem skupen jezik in sta izrazili namen, da tesno sodelujeta tako glede uveljavljanja pobud kot glede medsebojnega informiranja s ciljem, da se vse točke, protokola primerno podpre tako na politični kot na upravni ravni.

IVAN BRATINA

Resolucija Sovodenske občinske uprave glede problematike goriškega letališča

Goriško letališče je več desetletij kraj za razvedrilo Goričanov, za letalsko in padalsko dejavnost ter primeren kraj za raznovrstne manifestacije. Vse to lahko propade, če bo uresničena tako imenovana "militarizacija" letališča, ker se ob njem začneja razvijati šola za finančne stražnike, ki bi v grobi meri rada posegla po letališču. V zvezi s tem kočljivim problemom, ki buri duhove na Goriškem je sovodenski občinski svet soglasno odobril resolucijo s katero podpira staro in uveljavljeno tradicijo amaterske letalske dejavnosti kar predstavlja posebnost za goriško športno udejstvovanje. Poleg tega je podčrtana perspektiva liberalizacije zračnih prostorov na mittelevropskem prostoru in sodelovanje v tem smislu v sklopu območja Alpe Adria, kar bi lahko pomenilo ponovno oživitve in okrepitve dejavnosti na goriškem aerodromu. V tem smislu bi goriško letališče "Duca d'Aosta" lahko postalo važen didaktični prostor za turistično - športne letalske dejavnosti, poleg tega pa tudi baza za letalstvo civilne zaščite.

Nato se resolucija naslanja na razne sklepe različnih javnih uprav, ki se tako glasijo. V prvi vrsti sovodenski dokument sviri goriškega župana Scarana, da je že prevzel nekatere obveznosti glede valorizacije aerodroma. Poleg Aero kluba in šol za pilotiranje bi postalo letališče sedež Civilne zaščite in urejeno športno rekreativno območje, odprto vsem občanom. V drugi točki se Sovodenci sklicujejo na sporazume med občinama Gorica in Nova Gorica v katerem je bila januarja t.l. podpisan specialni sporazum, da se v smislu civilne zaščite razvije sodelovanje na najvišjem nivoju in da bi v ta namen uporabili tudi goriški aerodrom. V tretji točki se resolucija dotika deželne urbanističnega načrta in regulacijskega plana goriške občine, ki predvidevajo uporabo in popravitev goriškega letališča.

V tem smislu sovodenski občinski svet ima za nepogrešljivo dejstvo, da se zaščiti v svoji celoti sedanje območje letališča, brez ozemeljskih krčenj, ker je to največje zeleno področje v goriški občini in priljubljen kraj za Goričane pri njihovih rekreativnih dejavnostih.

Pravica do pristopa na to področje mora biti še naprej zajamčena. Prepovedati je treba vsakršen poseg na področje letališča, ki bi na katehorični način skrčil zeleno površino ali preprečil občanom vstop na to področje. V tretjem odstavku sovo-

denska občina zahteva, da je obveščena o vseh novostih in planih glede letališča, ker samo sovodensko ozemlje meji z goriškim prav z robom letališča samega. Vsled zgoraj navedenega sovodenski občinski svet obvezuje odbor, naj poseže, da se odobri projekt za razvoj goriškega aerodroma, ki bi moral obvezati tudi Ministrstvo za prevoze (Civilavia), deželne organe FJK in goriške pokrajine;

da se ustvari pogoje za ustanovitev konzorcija za razvoj goriškega letališča s sodelovanjem goriške in sovodenske občine, gospodarske zbornice, pokrajine in drugih javnih ustanov in privatnikov (npr. Cassa di Risparmio, turistični operaterji itd.). Valorizirati je treba tudi vlogo Aero kluba in drugih združenj, ki delujejo na področju letališča, ki s svojim prostovoljnim delom bi lahko stale ob strani konzorciju samemu. Poleg tega je treba zajamčiti najvišjo mero prostega dostopa na letalsko območje s strani občanov, da se razvijejo v najširšem smislu športne in rekreativne panoge na prostem in med zelenjem letališča. V tem smislu je treba tudi poskrbeti za resanacijo določenih stavb in struktur letališča in prepovedati vandalska dejanja npr. motoristov, ki z njihovo dejavnostjo uničijo ali nevarno kvarijo zeleno površino aerodromskih trat.

Kar se tiče ustanovitve šole za finančno stražo prav ob letališču, sovodenski občinski svet zavzame sledeče stališče:

Na goriškem področju so brez dvoma na razpolago ugodnejši prostori za šolo začenši z zapuščenimi kasarnami, ali stavbami, ki jih bodo morali vojaki kmalu zapustiti. V tem smislu bi lahko že tako planirali uporabo vojaških stavb, ki jim drugače grozi zapuščenje in počasno razpadanje. Na ta način bi se tudi prizaneslo, brez restriktivnih posegov, zelenemu obroču goriškega letališča, ki je tako važno za goriško občinstvo in rekreacijo področja nasploh.

Sovodnje ob Soči 18.10.91
MJ

DAROVI IN PRISPEVKI

Škerk, poročena Ferfolja Gabriela iz Proseka-Devinščine prispeva 50.000 lir za sklad DELA.